

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİM DALI

BEDEN EĞİTİMİ DERSİ VE FAALİYETLERİNİN
İLKÖĞRETİM SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYAL GELİŞİM SÜRECİNE ETKİSİ
(Yozgat İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
M.Buğra BÜYÜKÖZDEMİR

Tez Danışmanı
Yrd. Doç.Dr. Erdoğan YILMAZ

ANKARA – 2008

**Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Ankara**

M.Buğra BÜYÜKÖZDEMİR'e ait **Beden Eğitimi Dersi ve Faaliyetlerini
İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Gelişim Sürecine Etkisi** adlı çalışma
jürimiz tarafından, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ**
olarak kabul edilmiştir.

(Danışman)

.....
Yrd.Doç.Dr. Erdoğan YILMAZ

Üye
.....
Prof.Dr. Kadir GÖKDEMİR

Üye
.....
Yrd.Doç.Dr. Velittin BALCI

ÖNSÖZ

Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Gelişim Sürecine Etkisini incelemek amacıyla yaptığım bu çalışmada değerli yönlendirmeleri ve katkıları için tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Erdoğan YILMAZ'a ve tez çalışmam boyunca yardımlarını benden esirgemeyen Gökhan ÖZGÜNDÜZ'e çok teşekkür ediyorum.

Bu çalışmamı benim güzel ailem Annem,Babam,Burcu'm,biricik eşim Beyza ve canım kızıma ithaf ediyorum.

Saygılarımla...

M.Buğra BÜYÜKÖZDEMİR

ÖZET

Bu araştırmada; beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin Yozgat ilinde okuyan ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim sürecine etkisi ölçülmüş ve incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini 2006 – 2007 eğitim öğretim yılında Yozgat ili merkezinde bulunan on ilköğretim okulu oluşturmuştur. Araştırma bu okullarda okuyan sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Anket; 240 ‘ı erkek öğrenci, 166’sı kız öğrenci toplam 406 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilerin, basit frekans dağılımları ve yüzdeleri yapılmıştır. Anketin geçerlilik ve güvenilirliği için ikili korelasyon (**Intraclass Correlation Coefficients**) değerlerine bakılmıştır. Her bir soru için ICC verileri 1.00 derecesine yakın olduğundan anket uygulanmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda, öğrencilerin çok büyük bir kısmı haftalık beden eğitimi ders saatinin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin mevcut olan haftalık beden eğitimi ders saatinin arttırılması görüşünde olduğu görülmüştür. Diğer bir taraftan ise öğrencilerden önemli bir çoğunluk, beden eğitimi dersinin kendilerini sportif branşlara yönlendirdiği düşüncesini taşımaktadır. Buna göre beden eğitimi dersinin sportif branşlara yönlendirici özelliği olduğunu söylemek mümkündür.

Yapılan araştırma ile öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğunun beden eğitimi dersine karşı olumlu tutum beslediği ve derse katılmaya istek duyduğu belirlenmiştir. Ancak, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha istekli olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin çok önemli bir kısmı beden eğitimi dersinin kendilerine sosyal kazanımları olduğu yönünde görüş bildirirken, gene büyük bir kısmı beden eğitimi dersi aracılığıyla arkadaşlarının bilmedikleri özelliklerini öğrendiği hakkında fikir bildirmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu gördükleri mevcut dersler içerisinde paylaşma duygularının en çok ortaya çıktığı ve kendilerini en rahat ifade edebildikleri ders olarak da beden eğitimi dersini göstermişlerdir.

SUMMARY

In this research; the effects of the physical education classes and activities to the primary school eight grade students' in Yozgat social development processes was measured and analyzed.

The sample group of this study was composed of ten primary schools operating in Yozgat, in 2006-2007 Education year. The research was conducted on the eighth grade students in these schools. The questionnaires were conducted on 240 male 166 female students, a total 406 students. Basic frequency and percentage was taken in the statistical analysis on the data gathered from the subjects. In the validity and reliability process of the questionnaire interclass correlation coefficient test was conducted. The questionnaire was conducted because the interclass correlation coefficient was near to 1.00 values for every item.

In this research, a great number of students state that the weekly number of classes of physical education courses is insufficient. Besides, it is found that the students agree that the weekly number of classes of physical education courses must be increased. Most students think that the physical education courses orient them towards various sports branches. Thus, it is possible to say the physical education courses are effective on student's choosing sport branches.

As a result of conducted researches, it is determined that the students have a positive attitude towards physical education courses. It is determined that, in participating the physical education classes, the male students are more willing than the female students. Furthermore, a large number of students participated the survey expressed that the physical education course help them improve their social gaining, and again a great number of students express that they know their friends unknown aspects better via the physical education classes. Most of the students suggest that their sense of share is revealed most in the physical education classes, and also, they can express themselves in the physical education course easier than in the other courses.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO VE ŞEKİL CETVELİ	vii
1.GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1 Problem	3
1.2. Alt Problemler	3
2.GENEL BİLGİLER	5
2.1. BEDEN EĞİTİMİ.....	5
2.2. İLKÖĞRETİM OKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ	8
2.2.1.Ders Dışı Etkinlikler	12
2.3. BEDEN EĞİTİMİNİN GELİŞİM ÜZERİNE ETKİSİ	14
2.3.1 Fiziksel Gelişime Etkisi	15
2.3.2. Psiko-Motor Gelişime Etkisi	16
2.3.3.Bilişsel Gelişime Etkisi.....	17
2.3.4.Sosyal Gelişime Etkisi	18
3.MATERYAL VE YÖNTEM.....	20
3.1.Materyal	20
3.1.1. Evren ve Örneklem.....	20

3.2. Yöntem.....	22
3.2.1. Veri Toplama Aracı	22
3.2.2. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	22
3.2.3. Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	22
3.2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	23
4.BULGULAR	25
5.TARTIŞMA VE SONUÇ	39
KAYNAKLAR	46
Ek 1: Öğrenci Anketi (2 sayfa)	
Ek2: Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına İlişkin Esaslar	

TABLO VE ŞEKİL CETVELİ

Tablo: 1	Araştırma Evrenini Oluşturan Okullar	21
Tablo: 2	Okullara Dağıtılan ve Geri Dönen Anketlerin Oranı	23
Tablo: 3	Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımlarının İncelenmesi	25
Tablo: 4	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımlarının İncelenmesi	25
Tablo: 5	Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Düzenli Olarak Katılımını Gösteren Dağılım	26
Tablo: 6	Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Katılmaya İstekli Olup Olmadığını Gösterir Dağılım	26
Tablo: 7	Öğrencilerin Ders Dışı Sportif Faaliyetlerine Katılımını Gösterir Dağılım	27
Tablo: 8	Öğrencilerin Ders Dışı Sportif Faaliyetler Aracılığıyla Yeni Arkadaşlıklar Kurma İlişkisini Gösteren Dağılım	27
Tablo: 9	Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerinde Kendilerini Rahatça İfade Edip Edemediklerini Gösteren Dağılım	28
Tablo:10	Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi İle Arkadaşlarının Yeni Özelliklerini Öğrenme İlişkisini Gösterir Dağılım.....	28
Tablo:11	Beden Eğitimi Dersinin Öğrencilerin Herhangi bir Spor Branşına Yönelmesine Etkisini Gösteren Dağılım	29
Tablo:12	Öğrencilerin Haftalık Beden Eğitimi Ders Saati Hakkındaki Düşünceleri	29
Tablo:13	Öğrencilerin Okulda Düzenlenen Etkinliklere Karşı Tutumlarını Gösterir Dağılım.....	29
Tablo:14	Öğrencilerin Topluluk Önünde Konuşmaya İlişkin Düşünceleri	30

Tablo:15 Okulda Düzenlenen(gezi,piknik) Faaliyetler Hakkındaki Öğrenci Görüşleri	31
Tablo:16 Öğrencilerin Paylaşma Duygularının En Çok Hangi Derste Çıktığı Hakkındaki Düşünceleri	32
Tablo:17 Öğrencilerin Paylaşma Duygularının En Çok Hangi Derste Çıktığı Hakkındaki Düşünceleri	33
Tablo:18 Öğrencilerin Okuldaki Arkadaşlarıyla Okul Dışındaki Etkinliklere Katılıp Katılmadığını Gösteren Dağılım	34
Tablo:19 Öğrencilerin Beden Eğitiminin Dersinin Sosyal Kazanımları Hakkında Düşünceleri	34
Tablo:20 Öğrencilerin Yeni Arkadaşlıklar Kurabilme Durumu Gösteren Dağılım	35
Tablo:21 Öğrencilerin Arkadaşlarıyla Sorunlarını Paylaşabilmesine İlişkin Dağılım	35
Tablo:22 Beden Eğitimi Dersi ve Faaliyetleri ile Meslek Seçimi İlişkisi	36
Tablo:23 Öğrencilerin Arkadaşları Tarafından Aranılan Birisi Olup Olmadığını Gösteren Dağılım	36
Tablo:24 Öğrencilerin Grup İçinde Kendini İfade Etme İle İlgili Düşünceleri	36
Tablo:25 Öğrencilerin Verdikleri Kararlarla Arkadaşlarının Fikirlerinin İlişkisi	37
Tablo:26 Beden Eğitimi Dersi İle Öğrencilerin Paylaşma Duygusunun İlişkisini Gösteren Dağılım	37
Tablo:27 Beden Eğitimi Dersinin Diğer Derslerdeki Başarıya Etkisi Hakkında Öğrenci Görüşleri	38

GİRİŞ VE AMAÇ

Beden eğitimi insan sağlığı, karakterin yapılanması, moral ve verimliliğin artırılması, milli yönden güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan varlığı ile doğrudan etkili bir eğitim faaliyetidir.

Bu nedenle zihni ve fikri gelişimle bedeni gelişimin uyumlu olması, insan ve toplumun daha sağlıklı, dengeli, verimli ve daha mutlu olmasında önemli rol oynar (Erkan, Necmettin.1998:.85).

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri bireylerin fiziksel ruhsal ve sosyal gelişimlerinde olumlu olan aktivitedirler. Sosyal bir karaktere sahip olan beden eğitimi ve sporun, bireyin sosyalleşmesinde ve topluma faydalı bir kişi olarak kazandırılmasında önemli katkıları olmaktadır. Bu bakımdan ilk ve ortaöğretim okullarında beden eğitimi ve spor dersi etkinliklerinin programda yer alması ve layıkıyla uygulanması bireyin gelişmesini hızlandırmaktadır (Çamlıyer ve diğerleri.1996:108).

Bedensel alıştırmalar bireysel ve sosyal özelliklerin olumlu şekilde gelişimi ve eğitim içinde alınıyor. Evde ve okulda beden sağlığını korumak ve geliştirmek çocuk eğitiminde her gün daha fazla önem kazanmaktadır. Bunun başlıca iki nedeni vardır. Birincisi sosyal düzen içinde bireyin değer ve öneminin gittikçe artması ve onun refah ve mutluluğuna karşı gösterilen ilginin gelişmesidir. İkincisi de her topluluğun en değerli enerji ve ilkel madde kaynağının insan olduğunu anlaşılmaya başlamasıdır. İleri ve medeni topluluklar bir altın veya demir damarını işletilip kıymetlendirilebilmesinde insan enerji kaynağının gerektiği gibi geliştirilip

geliştirilmeyişinin büyük rol oynadığını anlamışlar; ayrıca bütün kaynakların insan topluluğunun refah ve mutluluğuna hizmet ettiği nispette kıymetlenebileceğini anlamışlardır.

Bu nedenle aile ve okuldaki çocuk eğitiminde beden sağlığını korumak, geliştirmek, insan enerjisini korumak geliştirmek, insan refah ve mutluluğunu gerçekleştirmek yönünden özel bir değer kazanmaya devam etmektedir. Sportif faaliyetlerin bireye psikolojik, biyolojik ve sosyal yönlerden çeşitli yararlar sağladığı bilinmektedir. Biyolojik açıdan düzenli hareketi içeren etkinliklerin bireyin organik gelişimine solunum dolaşım sistemlerine olumlu etkilerinin olduğunu araştırmalar göstermektedir. Psikolojik açıdan sportif faaliyetler; bireye sağlıklı kişilik kazandırmada, iyi karakter oluşumunda ve saldırgan eğilimleri doyurulmasında; kitle toplumlarında kendini yalnız hisseden bireylere bir gruba ait olma, başarı, başarısızlık ve coşkuyu paylaşma v.b. durumlar yaratarak doyuma ulaşmasını sağlayabilmektir. Toplumsal açıdan ise, grup içinde arkadaş edinebilme, farklı insanlarla iletişim kurabilme, hoşgörü geliştirebilme gibi özellikleri geliştirebilmektedir.

Tüm bu gelişmelerin en hızlı olduğu dönem çocuğun doğumundan sonraki okul öncesi çağıdır. Sonra bunu ilkökul çağı izlemektedir. Ergenlik dönemi ise özellikle psiko-sosyal etkileşimlerin en yoğun olduğu dönemlerden birisidir. Bu dönemde verilecek iyi bir beden ve spor eğitimi bireyin psiko-sosyal uyumuna büyük katkılar sağlayacaktır.

İnsanın toplum kurallarına uygun yaşaması, birbirleriyle ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki,

ruhsal ve bedensel yapı itibariyle sağlıklı olmasına bağlıdır. Bu amaç ve ilkeye bağlı kalındığı sürece, beden eğitimi sadece tek yönlü gelişimi kabul etmemektedir. Beden, ruh ve fikir eğitimi genel eğitimin tamamlayıcısıdır (Sel, Ruhi. 2. Baskı:11).

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak kişiliğinde eğitimidir. Öğrencini gelişim özellikleri göz önünde tutularak; onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmelerinde en önemli araçtır (Harmandar, İsmail Hakkı. Özdilek, Çetin. Göral,, Mehmet. 2000:58).

Beden eğitimi dersi ve faaliyetlerini bir araç olarak düşünürsek; bu aracın okullarda tam anlamıyla kullanılması, yukarıda belirtilen amaca büyük katkı sağlayacaktır. Bu tezin amacı; beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim sürecine etkisini inceleyerek bu alanla ilgilenen kişilere yararlı olmaktır.

Problem

Beden Eğitimi dersi ve sportif faaliyetlerinin Yozgat İlinde eğitim-öğretim gören ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim sürecine etkileri nelerdir?

Alt Problemler

1. Haftalık Beden Eğitimi ders saati öğrenciler için yeterli düzeyde mi dir?

2. Beden eğitimi dersi öğrencilerin sportif branşlara yönelmelerinde etkili oluyor mu?
3. Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarında farklılık var mıdır?

Beden Eğitimi Dersi ve faaliyetlerinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişimini üzerine etkisini ölçmek amacı ile yapılan bu araştırmanın verileri literatür taramasına ilave olarak konuyla ilgili uzman kişilerin görüşlerine dayanılarak hazırlanan anket sonucu ortaya çıkan verilerden elde edilmiştir. Anketin geçerliliği için ikili korelasyon (Intraclass Correlation Coefficients) değerlerine bakılmış ve uygulanmıştır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1.BEDEN EĞİTİMİ

Beden Eğitimi, kişinin fiziksel hareketlerle katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitimi amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir. Beden eğitimde eğitimin diğer alanlarından farklı olarak “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esas alınmaktadır. Bir başka deyişle beden eğitimi “fiziksel hareketler yoluyla insanın eğitilmesidir.” (Tamer,Pulur,2001:41).

Bireyin bedenlen, ruhen ve ırken gelişimini sağlamak, günlük yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazırlamak, ulusal bilinç ve yurttaşlık duygularını kuvvetlendirmek amacı ile yapılan düzenli ve metotlu çalışmaların tümüne beden eğitimi denir (Yalçın,1995:1).

Beden Eğitimi; “Büyük kas etkinlikleri aracılığı ile bireyin bedensel, ruhsal ve toplumsal bütünlüğünü zedelemekten, kişinin kendisi ve toplumun yararına optimal gelişimini gerçekleştirme eğitimidir.”(Günışık,1973:5).

Beden Eğitimi hareket etmeyi öğretmek ve hareket yoluyla öğrenmek biçiminde tanımlayan Tamer; “fiziksel hareketlerin planlı bir gelişme doğrultusunda yaşantıya dönüştürülmesi gerektiğini açıklamıştır.”(Tamer,1987:6).

Öztürk Beden Eğitimi etkinliklerini, her bireyin kendi fiziksel sağlık ve yeterliliği ölçüsünde katılacağı, kendini ifade edeceği etkinlikler olduğunu, vücudun

yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi, eklem ve kasların kontrollü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve rekreatif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü, en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü metotlu bir şekilde hareket ettirmesini öğreten faaliyet sistemidir diyerek ifade etmiştir(Öztürk,1982:9).

Beden Eğitimi daha geniş ve açık bir ifadeyle; beden etkinliği, vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi, eklem ve kasların kontrolü ve dengeli bir biçimde gelişmelerini sağlamayı, okul sonrası iş ve sosyal faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolü ile metotlu bir şekilde hareket etmesini öğreten bir faaliyet olarak da tanımlanabilir(Atlı,1986:1). “Beden eğitimi, akademik başarının artmasını, ileri düşünmeyi, sağlık konusunda bilgi edinmeyi, akademik başarı için gerekli dinlenme, beslenme, uyku, hastalıklara karşı korunma gibi sağlık için gerekli temel bilgilerin öğretilmesi ve uygulanmasını da sağlar.”(MEB,1988:5).

Dauer'e göre; Beden Eğitimi özellikle beden etkinlikleri yolu ile çocuğun vücut gelişimine yardım ederek, uyumunu sağlayan, eğitimin bir parçasıdır (Güray,2002:5).

Beden Eğitimi; zihinsel, estetik, ahlaki ve teknik-profesyonel eğitim ile,genel eğitimin bir bileşimidir.Eğitim derken akla gelen ilk şey etkinliktir.Eğitimin sürecinde iki faktör yer almaktadır.Bu faktörler ise eğiticiler ve eğitilenlerdir.

Özet olarak beden eğitimi şu şekilde tanımlanabilir: Sosyal gerekliliklerine uygun olarak, insanın biyolojik potansiyelinin geliştirilmesi amacı ile yapılan çeşitli

fizik egzersizlerin tümünü değerlendiren ve sistematik olarak sürdüren etkinliktir. Tanımdan anlaşılacağı gibi, beden eğitiminin ilk amacı insanın “fiziğini” etkilemektir. Fakat bu kadar sınırlı olduğunu düşünmek yanlıştır, çünkü aynı zamanda, beden eğitimi, kullanılan fizik egzersizlerinin çeşidine göre fizyolojik, kullanılan metotlara göre pedagojik, etkilerine göre biyolojik, ve organizasyon şekline göre sosyaldır (Günsel, 2004:1).

İnsanın doğumundan itibaren, büyüüp gelişmesi, kendine, ailesine, yaşadığı toplum ve ülkesine ve hatta tüm dünya insanlığına faydalı olabilmesi gelişen teknoloji ve bilimden faydalanabilmesi, üretime katkıda bulunması, tüketici durumundayken de kıt kaynakları en ekonomik şekilde kullanabilmesi, yaşamında birçok etkinlik ve faaliyetlere bulunabilmesi, kişilerin eğitimini gerektirmektedir (Ertürk, 1998:11).

Eğitime yapılan yatırım, en karlı ama sonucu geç alınan yatırımdır. Beden eğitimi ise bu sistemin bütünlüğü içinde önemli bir yeri olan olgudur. Beden eğitimi insanı bütün yönleri ile etkileyebilmektedir. İşte bu sebepten dolayı beden eğitimi ve spor eğitim sistemi içinde büyük bir pay sahibidir. Fakat beden eğitiminin bireylere yararlı bir eğitim sistemi haline getirilebilmesi için sadece iyi bir eğitim programı yeterli değildir. Dersin tam olarak bireyleri olumlu etkilemesi ve eğitmesi için dersin uygulamalarının etkin olması gerekmektedir (Sunay, 2004:271).

Her yaşta öğrenim çağında bulunan öğrencilerin sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri gelişim özelliklerine uygun, çok iyi hazırlanmış nitelikli eğitim göstermelerine bağlıdır. Eğitim; tüm organizmayı ilgilendiren, zihinsel ve bedensel bir ilişki olduğuna göre, zihin ve beden bir bütün olarak ele alınır. Çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak, eğitimde hedeflerin gerçekleşmesi öğrencinin zihinsel eğitimi yanında, fiziksel eğitimi ile olanaklıdır. Genel eğitimin tamamlayıcısı ve

ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, aynı zamanda tüm kişiliğin eğitimidir (Güneş, 2001:7).

Bu bakımdan zihni ve fikri gelişimin, ancak beden gelişmesiyle uyumlu ve dengeli olması halinde insan ve toplumun daha sağlıklı, dengeli, mutlu, uzun ömürlü, başarılı ve verimli olabileceğine tam bir görüş birliği vardır (Sarı, 2002:12). Kişisel fayda ve görevlerin yanında, sosyal yönden de çok önemli görevleri vardır (Yetim, 2000:63).

Beden eğitimi yalnız yaşamın koruma ve geliştirilmesine yardım etmez, insanı ruhsal ve düşünsel yaşama yöneltmek kendi biyolojik varlığında yüceltir. Günümüzde ise öğrencilere daha çok bilişsel alana hitap edilerek aşırı bir kuru bilgi yüklenilmeye çalışılmaktadır. Eğitime uygun olarak göz önüne alınması gereken psikomotor alan işlememekte ihmal edilmektedir (Güneş, 2001:8), Psikomotor gereksinmesi karşılanmayan, içinde biriktirdiği enerjiyi harcayamayan çocuklar nörotik, içe dönük, alıngan bir yapıya sahip olurlar (Yavuzer, 1985:206).

2.2. İLKÖĞRETİM OKULLARINDA BEDEN EĞİTİMİ

Milli eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktır. İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır. Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar (Aracı, 2000:8).

Mili Eğitim Bakanlığının öğretmen kılavuzunda beden eğitimi tanımı şu şekilde yapılmıştır: Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak, fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi; yapıcı,

yaratıcı ve üretken; milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmeleri için gerekli kişilik eğitimidir (MEB, 1997:9).

İlköğretimde uygulanan beden eğitimi faaliyetleri her yaştaki Türk vatandaşlarının yeteneklerine göre en üstün seviyeye kadar yetiştirilmeleri, kabiliyetlerine uygun bir işe yönlendirilmeleri Türk Milli Eğitimi'nin amaçları arasında yer almaktadır (Asan, 1997:9). Okullar hem eğitim merkezleridir, hem de aynı yaş gruplarının bir araya geldiği yerlerdir. Bu nedenle beden eğitimi açısından okullarımız geniş boyutlu birer kaynaktır. Çünkü beden gelişiminin hızlandığı bu dönemde sporla direnç, çeviklik ve bazı alışkanlıklar kazanılması önemlidir. Fizyolojik değişiklikler nedeniyle ortaya çıkan sarsıntıları giderip gençlerin kişilik kazanmasında etkin rol oynayacak beden eğitimin göz ardı edilmesi, ileride çözülmesi güç sorunlar yaratmaktadır (Karasüleymanoğlu, 1992:51).

Beden eğitimi insanı bütün yönleri ile etkileyebilmektedir. İşte bu sebepten dolayı beden eğitimi ve spor eğitim sistemi içinde büyük bir pay sahibidir. Fakat beden eğitiminin bireylere yararlı bir eğitim sistemi haline getirilebilmesi için sadece iyi bir eğitim programı yeterli değildir. Dersin tam olarak bireyleri olumlu etkilemesi ve dersin uygulamalarının etkin olması gerekmektedir (Sunay, 2004:271).

Kışalı' ya (1999:48) göre; İlköğretimde beden eğitimi ve ders dışı faaliyetlerin amacına uygun işlenebilmesini sağlamak için gerekli her türlü araç ve gereç, tesisin sağlanmasının dersin uygulama safhasında önemli katkı sağlayacağını yanında ders dışı beden eğitimi ve spor faaliyetlerindeki başarıyı da önemli ölçüde artıracığı belirtilmektedir.

Atatürk ilke ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitimi'nin temel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önüne alınarak onların, kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi olmaları, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür ve değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmeleri genel amaçlardır (Çöndü, 1999:17).

Türk Milli Eğitimi'nin temel amaçlarından birisi de ; beden, zihin , ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir (MEB Kanunu, No:2). Burada velilere düşen sorumluluk okullarda uygulanan spor programlarının amacını ve önemini kavramalı ve çocuğunu bu amaçlar doğrultusunda yetiştirmelidir. Unutulmamalıdır ki her çocuk tamamen kendine özgü gelişimiyle, özgün bir bireydir (Hammer, 2001:36).

Beden eğitimi dersi öğretim programları kitabında belirtildiği gibi okullarda beden eğitiminin amacı ve önemi, organ sistemlerini geliştirme, sinir-kas eklem koordinasyonunu sağlama, iyi duruş alışkanlığı edinme, sporla ilgili temel bilgi ve alışkanlık kazanma, ritim ve müzik eşliğinde hareket yapma, ulusal etkinliklere katılmaya istekli olma, beden eğitimi ve sporun sağlık ve serbest zamanların değerlendirilmesine katkısını bilme ve uygulama, ilkyardım bilgisi kazanma, doğayı sevmeye ve açık alandan yararlanma, işbirliği ve liderlik yapma, görev ve sorumluluk alma, kendine güven duyma, çabuk karar verme, dostça oynama, kazanma ve kaybetmeyi kabullenme kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme, şeklinde özetlenebilir (MEB, 1997:11). Burada okul aile işbirliği unutulmamalıdır, çünkü okul

aile işbirliğine dayalı beden eğitimi programı içindeki çocuklar bu programda olmayanlara göre daha başarılı oldukları gözlenmiştir (Downing, 1999:153-154).

Diğer açıdan , genel eğitimin amaçlarına ulaşmada beden eğitimi ve sporun amacı en önemli basamağı oluşturmaktadır. Okul sporunun amacı; öğrencilerin fiziksel etkinlikler, yani hareketler yolu ile gelişim ve eğitimlerini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye ulaşmasına yardımcı olmaktır. Eğitimde amaçların gerçekleşmesinde öğrencilerin zihinsel ve duygusal eğitimleri yanında fiziksel eğitimleri içinde şartların düzenlenmesine bağlıdır. Bu nedenle beden eğitimi ve spor genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Her zaman amaçları arasında bir paralellik olması gerektiğinden her ikisi de birbirini tamamlayıcı bir yapı taşırlar.Beden eğitimi ve sporla öğrenciler kişilik, karakter, organik, sinir kas, duygusal, zihinsel, sosyal, bireysel ve toplumsal bir çok değeri kazanmalarında beden eğitimi ve spor vazgeçilmez ve en önemli derslerden birisidir. Günümüzde beden eğitimi yetişmekte olan yeni nesillerin temel kaynağı olan insana, fikren ve bedenlen sağlık kazandıran bir faaliyet planı olarak kabul edilmektedir (Çöndü, 1999:19).

Okulda spor, sosyal kalkınma için en gerekli araçlardan biridir. Öğrencilere toplumun yeni gereklerine uyma bakımından yetenekler bu yolla verilebilir. Ekip çalışması alışkanlığı, grup halinde tutarlı bir iş çıkarma fikri, başarıya tevazuuyla, yenilgiyi olgunlukla karşılama vasfı, daha iyiyi yapma isteği yapıcı bir şekilde gelişmiş olur. Ayrıca öğrencilerin kabiliyetlerini belirlemelerine, yetenekleri yönünde ilerlemelerine yardım eder. Bu sebeple eğitim sisteminin bütünlüğü içinde konuya gerekli önemin verilmesi, plan ve programların yapılması gereklidir (Keten, 1974:22).

2.2.1. Ders Dışı Etkinlikler

Ders dışı etkinlikler olarak da adlandırılan egzersiz çalışmaları beden eğitimi derslerinin bir parçası ve devamıdır. Öğrencilerin derslerde öğrendiklerini pekiştirdikleri alandır (Dağlı, 2001:5). Bu çalışmalar beden eğitimi öğretmeni tarafından yürütülür. Beden eğitimi öğretmeni olmayan veya yetersiz olması halinde, yan alanı beden eğitimi olan veya yürütülecek etkinlikle ilgili olarak; kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslara katılarak belge alan ya da ulusal veya uluslararası düzeydeki yarışmalara sporcu, antrenör, hakem olarak katıldıklarını belgelendiren diğer öğretmenler tarafından da yürütülebilir (MEB Genelgesi, 1999:17024).

Her türlü beden eğitimi ve spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir. Sportif etkinliklere katılan bireyler oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkanı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını sağlar ve bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki enerjiden kurtulmanın yolu oyun yada spor etkinliklerine katılmaktır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılma bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır, yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder (Ökmen, 2003:7). Öğrencilerde serbest zaman fiziksel aktivitelerindeki anlamlı artış, velilerin davranış ve tutumları ile yakından ilişkilidir (Manios, 1999:447).

Ders dışı egzersiz çalışma programı 21 Temmuz 1976 tarih ve 15653 sayılı Resmi Gazete ile 2 Ağustos 1976 Tarih ve 1894 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanarak, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından 20.01.1976 tarih ve 230 / 32015 sayılı yazı ile il personel şube müdürlüklerine

gönderilen tamimle ders dışı egzersiz çalışma programı uygulanmaya sokulmuştur (Dağlı, 2001:4).

24 Şubat 1999 tarihli Mili Eğitim Bakanlığının Ders dışı eğitim çalışmaları ile ilgili genelgesinde; çalışma süresinin okulda yıllık ders saati sayısının %8' ini geçemeyeceğinin belirtilmesi faaliyeti yürütecek öğretmenlerin öğretim yılı başında toplanan öğretmenler kurulu tarafından belirlemesi ve egzersiz çalışmalarına ilişkin esasların bir tabloya dönüştürülerek hangi faaliyetlerin, bu faaliyetlerin en az kaç öğrenciyle yapılacağıın belirtilmesidir (MEB Genelgesi, 1999:17024).

Okullarda beden eğitimi derslerinin dışında yapılacak beden eğitimi, spor ve izcilik çalışmalarını yürüten öğretmenlere, 4 Aralık 1983 gün ve 18241 sayılı resmi gazetede yayımlanan ders ücretlerine ilişkin esasları belirleyen kararnamenin 26. maddesi gereğince, bu çalışmaların karşılığında haftada 6 saatlik ek ders ücreti ödenmektedir. Bu ücretin alınabilmesi için egzersiz çalışmalarına yönelik yıllık programın ders yılı başında spor kolu yıllık faaliyet programına paralel olarak yapılan görev bölümüne göre yürütecek öğretmen tarafından 3 örnek olarak hazırlanması ve bu programın okul müdürlüğü kanalı ile Milli Eğitim Müdürlüğünün onayından geçirilmesi gerekmektedir. Planın biri okul da dosyalanacak, bir tanesi de çalışmayı yürütecek öğretmende bulunacaktır (MEB Genelgesi, 1994:189).

16.12.1998 tarih ve 23555 sayılı resmi gazetede yayınlanan 01.12.1998 tarihinde yürürlüğe giren ilgili esasların 16. maddesinde; “Ders dışı izcilik, beden eğitimi ve spor çalışmaları, halk oyunları ve güzel sanatlarla ilgili dallarda fiilen çalışma yaptıran yönetici ve öğretmenlere; aylık karşılığı ders, ek ders, ders niteliğinde yönetim ve ders dışı hazırlık ve planlama görevi saatine bakılmaksızın, gündüz ücreti üzerinden haftada azami 6 saat ek ders ücreti ödenir. Ancak bir ders yılında bu kapsamda ödenecek ek ders saati sayısı, okulun bir ders yılındaki toplam

ders saati sayısının %8' ini geçemez“ (Resmi Gazete, 1998:23555) şeklinde olan ders dışı eğitim çalışmalarına ilişkin ek ders saati sayısı okulun bir ders yılındaki toplam ders sayısının %5'ini geçemez şeklinde MEB genelgesi ile yeniden düzenlenmiştir.(ek 2)

Eğitim kurumlarında bireyin gelişimini katkıda bulunmak için, eğitsel faaliyetler bireyin ihtiyaçları karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerekir (Yetim, 2001:6). Eğitsel çalışmalar, öğretim için yapılan dersler gibi eğitim programlarının değerli vazgeçilmez bir parçasıdır (Başaran, 1982).

2.3. BEDEN EĞİTİMİNİN GELİŞİM ÜZERİNE ETKİSİ

Eğitim, insanın kalıtsal güçlerinin geliştirilip, istenen özelliklerle yoğunlaşmış bir kişiliğe kavuşması için kullanılacak en önemli araçtır. İnsanlara bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde eğitim, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek,yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğu taşır (Toker, 2003:1). İnsanların beklentileri doğrultusunda kendisini, çevresini ve diğer insanları kontrol etmek,düzenlemek istemeleri eğitim olayının oluşumunu, gelişimini gündeme getirmiştir.Eğitim bu süreçte insanların geçmişten günümüze her türlü birikimlerini, hedefleri doğrultusunda değişik yollarla zamana ve ortama uygun, kuşaktan kuşağa aktarma olayıdır (Özyiğit, 1991:77). Aynı zamanda eğitim, bireyin gelişiminde, kişiliğinde ve yaşamında belirli sonuçlar elde etmek amacı ile girişilen planlı ve yöntemli etkinliklerdir (Gümüşova, 1993). Eğitim her yerde, her ortamda, insanları en etkin, en güçlü canlı varlık konumuna getirmiştir. Eğitimin itici gücü yapısal, duygusal ve sosyal hareketliliklerdir. İnsanlar ulaşabildikleri her yerde egemenliklerini kurarken hareketlerini ve hareketliliklerini de doğal dengeye uydurmak zorunda

kalmışlardır. Bu gelişim beden eğitiminin oluşumunda temel etkindir. Yapısal hareketlerin eğitim bütünlüğü içinde belirli hedefler doğrultusunda bilinçli, kontrollü ve düzenli bir şekilde organizasyonuna “beden eğitimi” denir (Özyiğit, 1991:78). Eğitimdeki gelişmelere paralel olarak beden eğitiminin; bireyin fiziksel, devinişsel, duyuşsal, zihinsel ve toplumsal gelişmesine katkı amacına yönelik, organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak ele alınmaya başlaması, eğitimin rolünü ön plana çıkarmaktadır (Duman,2003:176). Buradan da anlaşılacağı gibi, beden eğitimi ve spor sadece tek yönlü gelişimi kabul etmemektedir (Yavaş ve İlhan, 1997:24). Bu yönü ile eğitimin içinde yer alan beden eğitimi, insanın büyüme, gelişme ve davranış şekline göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şeklidir (Duman, 2003:176).

2.3.1. Fiziksel Gelişime Etkisi

Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimine özgü bir amaçtır. Hareket bireyin doğasında vardır. Hareket sisteminin temelini ise aktif olarak kaslar, pasif olarak da kemikler oluşturur. Hareket bunların daha güçlü olmasına yardımcı olur.

Aynı zamanda beden eğitimi etkinlikleri, kemik özgül ağırlığını ve bağ dokularının esnekliğini arttırarak bunları baskı ve gerginliklere karşı güçlendirir. Beden eğitimi etkinlikleri düzenli yapıldıklarında, organizmanın fiziksel uygunluk ve dayanıklılığını, buna bağlı olarak iç organların fonksiyonunu geliştirir. Böylece organizmanın değişen koşullara daha kolay uyum sağlaması ve yorgunluğa karşı koyma gücü artar.

Beden eğitimi etkinliklerine katılmak günümüzün önemli hastalıklarının başında obesite’ (aşırı şişmanlık) nin önlenmesinde de büyük katkı sağlamaktadır.

Yine beden eğitimi etkinlikleri solunum ve dolaşım sistemlerinin daha iyi çalışmasını sağlar ve böylece özellikle kalp ve dolaşım sistemlerinde görülebilecek rahatsızlıkları önlenmesi, onların iyileştirilmesine etki eder.

Özetle,gelişmiş kas,iskelet ve eklem oluşumunu, gelişmiş fiziksel ve anatomik kondisyon ve yüksek performans için beden eğitimi etkinliklerinin önemi tartışılmaz (Doğu ve diğerleri,2003:132).

2.2.2. Psiko-Motor Gelişime Etkisi

Psikomotor gelişim, yaşam boyu devam eden bir süreç olup motor beceri azalma ya da yeni bir becerinin kazanılması gibi tüm fiziksel gelişmelerle ilgilenir (Özer,1998:5).

Motor becerilerin gelişimi, bireyler enerjilerini en ekonomik olarak kullanarak istedikleri hedefleri başarmak için nasıl etkili hareket edileceğini öğrenmede yardımcı olur (Wuest ve Bucher,1999:57).

Bireylerin hareketlerindeki biyolojik ve çevresel faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan gelişimsel farklılıkları süreç(biçim) ve üründeki(performans) değişikliklerini gözleyerek anlamak mümkündür. Bu nedenle motor gelişimi anlamının temel aracı hareket becerilerinin gelişimsel olarak ilerlemesini gözlemektir. Bir başka deyişle, çocuğun gerçek gözlenebilir hareketleri yoluyla gelişimsel süreci incelenebilir. Bunlar dengeleme (stability), yer değiştirme(lokomor), ve nesne ile yapılan (manipulatif) hareketi ya da bu üçünün farklı bileşimleri olarak sınıflandırılabilir (Gökmen ve diğerleri,1995:31).

Becerilerin gelişimi bireyin tepki zamanı, hız, kuvvet, dayanıklılık, koordinasyon, denge, esneklik,vücut yapısı, boy, ağırlık vb. özelliklerinin yanı sıra

zihinsel ve duygusal özelliklerine de bağlıdır. Motor becerilerin gelişimi birikimli ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Hareket yeteneklerinin aşamalı gelişimi becerilerin üst düzeye ulaşmasında basamaklar olarak görülmelidir (Aracı,2004:18).

Psikomotor alanda gelişim beden eğitiminin temel bakış açısını oluşturur (Tamer,1987:4).

Sonuç olarak, becerilerin geliştirilmesi ve fiziksel uygunluk kazanmak beden eğitimi programlarının temlini oluşturur. Ancak bu yol ile bireyin bir bütün olarak gelişimine katkıda bulunulabilir. Kazanılan beceriler sonunda birey, etkinliklere katılmakta hoşlanacak ve gruba uyum kolaylaşacaktır. Bireyin kazandığı beceriler serbest zamanların değerlendirilmesi açısından da önem taşır. Beceriler ,serbest zamanların nasıl kullanılacağını ve bireyi yaşam biçimin belirler (Aracı,2001:27).

2.2.3. Bilişsel Gelişime Etkisi

Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmeni sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişimine bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi, dünyayı anlama yolanlı daha kompleks ve etkili hale getirme sürecidir (Senemoğlu,1997:39).

Fiziksel etkinlikler aracılığı ile öğrenciler, sağlık, güzel vücut hareketleri ve alıştırma ilkelerinin yaşamlarındaki önemini kavrarlar. Sağlıklı olmanın ve fiziksel uygunluğun değerini ve bunların nasıl geliştirilerek korunduğunu öğrenirler.Öğrenciler ayrıca beden eğitimi ekinlikleriyle zayıf ve güçlü yönlerini daha iyi tanıma olanağı bulurlar (Tamer,1988).

Beden eğitimi etkinlikleri aracılığıyla birey, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar, insan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi,

temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. konularda bilgi edinir. Bu gerçeklere ilişkin bilgilerin birikimi ile etkinlikler yeni bir anlam kazanacak bu da her bireyin daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır (Aracı,2004:22).

2.2.4 Sosyal Gelişime Etkisi

Her beden eğitimi etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve çoğunlukla duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme olanağı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık vb. duygularında boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir (Aracı,2001:33).

Beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle öğrencilerin sosyal bir yapıya sahip bir çevre edinmelerine, kendilerini gerçekleştirilmelerine yardımcı oluruz. Gerek grup ile, gerekse kişisel olarak fiziksel etkinliklere katılmanın öğrencilerin bedeninde olduğu kadar kişilik gelişimi üzerinde de yapıcı etkisi vardır. Etkinliklerin demokratik bir ortamda yapılması ile öğrencide demokratik değerler gelişir. Bu değerler aşığıdaki gibi sıralanabilir (Tamer,1987:6-7).

- Etkinlikler sırasında öğrenciler birlikte çalışmaya yönlendirilir. Öğrencilerin birbirleriyle ilişki içerisinde olmaları arkadaşlık duygularının gelişmesine katkıda bulunur.

- Öğrenciler, takım arkadaşları ile işbirliği yaparak birlikte çalışabilme becerisi kazanırlar.

Yapılan araştırmalardan da gördüğümüz kadar beden eğitimi, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan tüm ülkelerin üzerinde birleştikleri en temel alanlardan biridir. Bugün beden eğitimi ve spor kavramının gelişmiş diye nitelendirilen

lkelerde bireyin, dolayısıyla toplumun ruhsal ve bedensel gelişimini sağlamada çok etkili bir araç olarak kullanıldığı inkar edilemez örneklerle ortadadır (on,Yetim,Ağaoğlu,Taşmektepligil, 1997:42).

Çocukların ve gençlerin gelişim çağında, aerobik antrenman temeli üzerinden spor yapmaları onların, güçlü dengeli, becerikli, sportmence yarışan, kolayca sosyal ilişkiler kurabilen ve güleç yüzlü insanlar olma şansını arttırır (Erkan,1996:102).

Sportif olay toplumda manevi bakımdan yalnızlığı da önlemektedir. Birey, sportif olaya katılmakla manevi yalnızlığının doğuşunu hazırlayan sakıncaları da giderebilir (Erkal,1978:74).

Akran gruplarında ve okul ortamındaki oyunun sportif aktivitelerin, çocuğun topluma alışmasında ve böylece sosyalleşmesinde çok önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir. Akran grubu ya da aynı yaş kuşağındaki arkadaş grubu ortamında çocuklar çeşitli statüler ve rollere sahiptirler ve çocukların farklı davranış sergilemesine ortam oluşturur. Sporlar ve oyunlar akran gruplarının evrensel özelliklerinden oldukları için yeni sosyal rollerin öğretilmesinde önemli yer tutmaktadır (Yetim,2000:158).

3.MATERYAL VE YÖNTEM

3.1.Materyal

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama yöntemi ve verilerin analizi aşamasına yapılan çalışmalara ilişkin bilgi ile verilerin çözümü ve yorumlanmasına ait konular yer almaktadır.

3.1.1. Evren ve Örneklem

2006-2007 Eğitim Öğretim yılı içerisinde Yozgat ilinde bulunan İlköğretim Okullarında okuyan sekizinci sınıf öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklemi ise seçilen on ilköğretim okulunun sekizinci sınıf öğrencileridir. Bu okullar, Erdoğan M. Akdağ ,Gazi Mustafa Kemal, Bahçeşehir, Cumhuriyet ,Fatma Temel Turan, Gülaylar Sakarya, TOKİ ,Özel Ergin ve Yavuz Selim İlköğretim okullarıdır.Örneklem evrenin bütünü olarak kabul edilmiştir.

Tablo: 1 Araştırma Örneklemi Oluşturan Okullar

Okul İsimleri	N	%
Erdoğan M. Akdağ İ.Ö.O	40	8.79
Gazi Mustafa Kemal İ.Ö.O	30	6.59
Bahçeşehir İ.Ö.O	35	7.69
Cumhuriyet İ.Ö.O	30	6.59
Fatma Temel Turan İ.Ö.O	25	5.49
Gülaylar İ.Ö.O	25	5.49
Sakarya İ.Ö.O	175	38.49
TOKİ İ.Ö.O	25	5.49
Özel Ergin İ.Ö.O	40	8.79
Yavuz Selim İ.Ö.O	30	6.59
TOPLAM	455	100

Tablo 1’de örnekleme oluşturan okulların sekizinci sınıf öğrencilerinin sayıları yer almıştır. Erdoğan M. Akdağ İ.Ö.O 40 öğrenci, Gazi Mustafa Kemal İ.Ö.O 30 öğrenci, Bahçeşehir İ.Ö.O 35 öğrenci , Cumhuriyet İ.Ö.O 30 öğrenci ,Fatma Temel Turan İ.Ö.O 25 öğrenci , Gülaylar İ.Ö.O 25 öğrenci, Sakarya İ.Ö.O 175 öğrenci , TOKİ İ.Ö.O 25 öğrenci, Özel Ergin İ.Ö.O 40 öğrenci, Yavuz Selim İ.Ö.O 30 öğrenci sayısıyla örnekleme oluşturmaktadır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişimi üzerine etkisini ölçmek amacıyla hazırlanan öğrenci anketi kullanılmıştır. Kullanılan anket ekte sunulmuştur.

3.2.2. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Veri toplama aracı geliştirilirken, öncelikle alanda yapılmış bilimsel çalışmalar incelenmiştir. Bu incelemeler sonunda daha önce kullanılmış olan okullarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşmedeki rolünü ölçme amacıyla hazırlanmış öğrenci anketine ulaşılmıştır. Uzman kişilerin de yardımı alınarak çalışmanın amacına uygun olarak değişiklikler yapılmış ve 25 soruluk yeni bir anket formu hazırlanmıştır.

Anketin geçerlilik ve güvenilirliği için 50 öğrenciye tekrar (retest) anket uygulanmış her soru için ikili korelasyon ICC (Intraclass Correlation Coefficients) değerlerine bakılmıştır. Her bir soru için veriler 1.00 derecesine yakın olduğundan anketin geçerliliği sağlanmış ve uygulanmıştır.

3.2.3. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Örnekleme alınan İ.Ö.O' larına anketler araştırmacı tarafından okullar 2006 – 2007 yarıyıl tatiline girmeden bir hafta önce ulaştırılmıştır. Cevaplanan anketler aynı hafta içerisinde araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Tablo: 2 Okullara Dağıtılan ve Geri Dönen Anketlerin Oranı

Okul İsimleri	Dağıtılan Anket Sayısı	Geri Dönen Anket Sayısı	Geri Dönen Anket Yüzdesi
Erdoğan M. Akdağ İ.Ö.O	40	35	87.5
Gazi Mustafa Kemal İ.Ö.O	30	28	93.3
Bahçeşehir İ.Ö.O	35	30	85.71
Cumhuriyet İ.Ö.O	30	30	100
Fatma Temel Turan İ.Ö.O	25	25	100
Gülâyler İ.Ö.O	25	22	88
Sakarya İ.Ö.O	175	150	85.71
TOKİ İ.Ö.O	25	23	92
Özel Ergin İ.Ö.O	40	38	95
Yavuz Selim İ.Ö.O	30	25	83.3
TOPLAM	455	406	89.23

Tablo 2 ‘de görüldüğü gibi okullara dağıtılan toplam anket sayısı 455 olup geri dönen anket sayısı 406’dır. Geri dönen anketlerin oranı % 89.23’dür. Bazı öğrencilerin çeşitli sebeplerle okulda bulunmayışı ve beden eğitimi dersinden raporlu bulunan öğrenciler bulunması nedeniyle dağıtılan anketlerin bir kısmı dönmemiş ve analizler 406 geçerli anket sayısına dayalı olarak yapılmıştır.

3.2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anket sonucu elde edilen veriler SPSS For Windows 13.0 paket programında işlenmiştir. İşlenen veriler SPSS For Windows 14.0 paket programında yorumlanıp

istatistiki bilgileri çıkarılmıştır. Anketteki tüm veriler frekans dağılımı ve yüzdeler şeklinde özetlenerek yorumlanmıştır.

4.BULGULAR

Tablo: 3 Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımlarının İncelenmesi

Yaş	N	%
13	15	3.7
14	366	90.1
15	25	6.2
Toplam	406	100

Tablo 3’de öğrencilerin yaş düzeylerine göre dağılımları verilmiştir. Bu tabloya göre araştırmaya katılanların %3.7’sinin 13 yaşında, %90.1’inin 14 yaşında, %6.2’sinin 15 yaşında olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin yaş gruplarına göre dağılımlarında çoğunluğu %90.1 ile 14 yaş oluşturmaktadır.

Tablo: 4 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımlarının İncelenmesi

Cinsiyet	N	%
Kız	166	40.9
Erkek	240	59,1
Toplam	406	100

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan 406 öğrencinin % 40,9 ‘u kız, % 59,1 ‘i erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo: 5 Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Düzenli Olarak Katılımını Gösteren Dağılım

Cevap	N	%
Evet	388	95.6
Hayır	18	4.4
Toplam	406	100

Tablo 5 'de öğrencilerin beden eğitimi dersine düzenli olarak katılımlarını gösteren dağılımları verilmiştir. Buna göre araştırmada en yoğun grubu %.95.6 oranıyla beden eğitimi dersine düzenli olarak katılan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo: 6 Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Katılmaya İstekli Olup Olmadığını Gösterir Dağılım

Cevap	N	%
Evet	367	90.4
Hayır	39	9.6
Toplam	406	100

Tablo 6'da öğrencilerin beden eğitimi dersine katılmaya istekli olup olmadığına ait cevaplar yer almıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %90.4 gibi çok büyük bir kısmı beden eğitimi dersine katılmaya istekli olduklarını belirtmiştir.

Tablo:7 Öğrencilerin Ders Dışı Sportif Faaliyetlerine Katılımını Gösterir

Dağılım

Cevap	N	%
Evet	205	50.5
Hayır	201	49.5
Toplam	406	100

Tabloda öğrencilerin beden eğitimi dersi dışında okulda düzenlenen sportif faaliyetlerde bulunup bulunmadıklarına ait cevaplar yer almıştır. Ankete katılan öğrencilerin % 50.5'i beden eğitimi dersi dışında okulda düzenlenen sportif faaliyetlerde bulunduklarını belirtirken, %49.5'i bu faaliyetlere katılmadığını belirtmiştir.

Tablo:8 Öğrencilerin Ders Dışı Sportif Faaliyetler Aracılığıyla Yeni

Arkadaşlıklar Kurma İlişkisini Gösteren Dağılım

	Evet	Hayır	Katılmıyorum	Toplam
N	200	5	201	406
%	%49.5	%1.0	%49.5	100

Tablo 8'de öğrencilerin beden eğitimi dersi dışında okulda düzenlenen sportif faaliyetler aracılığıyla yeni arkadaşlıklar edinme oranları verilmiştir. Buna göre öğrencilerden %49.5'i(200) bu faaliyetler aracılığıyla yeni arkadaşlıklar kurduğunu söylemiştir. %1'ise kurmadığını belirtmiştir. Diğer %49.5 oranındaki öğrenci ise bu faaliyetlere katılmadığını belirtmiştir.

Tablo:9 Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerinde Kendilerini Rahatça İfade Edip Edemediklerini Gösteren Dağılım

Cevap	N	%
Evet	336	82.8
Hayır	70	17.2
Toplam	406	100

Tablo 9’da öğrencilerin beden eğitimi derslerinde kendilerini nasıl ifade ettiklerine dair verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Öğrencilerin %82.8 gibi yoğun aralığı beden eğitimi derslerinde kendilerini rahatça ifade ettiklerini belirtmiştir.

Tablo:10 Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi İle Arkadaşlarının Yeni Özelliklerini Öğrenme İlişkisini Gösterir Dağılım

Cevap	N	%
Evet	326	80.3
Hayır	80	19.7
Toplam	406	100

Öğrencilere beden eğitimi dersi sayesinde arkadaşlarının bilmedikleri özelliklerini öğrenme durumları sorulmuş, öğrencilerin verdikleri cevaplar tabloda yer almıştır. Buna göre öğrencilerin %80.3 gibi büyük bir çoğunluğu beden eğitimi dersi sayesinde arkadaşlarının yeni özelliklerini öğrendiklerini belirtmiştir.

Tablo:11 Beden Eğitimi Dersinin Öğrencilerin Herhangi bir Spor Branşına Yönelmesine Etkisini Gösteren Dağılım

	Evet	Hayır	Toplam
N	258	148	406
%	63.5	36.5	100

Tabloda beden eğitimi dersinin öğrencilerin herhangi bir spor branşına yönelmesindeki etkisini gösteren cevaplar yer almıştır. Buna göre öğrencilerin %63.5'i beden eğitimi dersinin kendilerinin bir spor branşına yönelmelerinde etkili olduğu kanısındadır.

Tablo:12 Öğrencilerin Haftalık Beden Eğitimi Ders Saati Hakkındaki Düşünceleri

	Yeterli	Yetersiz	Toplam
N	122	284	406
%	30	70	100

Öğrencilere haftalık beden eğitim ders saatinin yeterli olup olmadığı sorulmuş, öğrencilerin verdikleri cevaplar yukarıdaki tabloda yer almıştır. Buna göre öğrencilerin %70 gibi büyük çoğunluğu haftalık beden eğitimi dersi saatinin yetersiz olduğu düşüncesindedir.

Tablo:13 Öğrencilerin Okulda Düzenlenen Etkinliklere Karşı Tutumlarını Gösterir Dağılım

	Katılmaktan Hoşlanırım	Katılmaktan Hoşlanmam	Toplam
N	268	138	406
%	66	34	100

Öğrencilere okulda düzenlenen herhangi bir etkinliğe (koro,tiyatro,gösteri,v.b) katılmaktan hoşlanıp hoşlanmadıkları sorulmuştur. Buna göre öğrencilerin %66'sı bu etkinliklere katılmaktan hoşlandığını belirtirken, %36'sı ise okulda düzenlenen etkinliklere katılmaktan hoşlanmadığını bildirmiştir.

Tablo:14 Öğrencilerin Topluluk Önünde Konuşmaya İlişkin Düşünceleri

	Evet (Topluluk Önünde Konuşmak Zor Gelir)	Hayır (Topluluk Önünde Konuşmak Zor Gelmez)	Toplam
N	202	204	406
%	49.8	50.2	100

Öğrencilere topluluk önünde konuşmanın kendilerine zor gelip gelmediği sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdiklere cevaplar yukarıdaki tabloda yer almıştır. Buna göre öğrencilerin %49.8'i topluluk önünde konuşmalarının kendilerine zor geldiğini belirtirken, %50.2 'si topluluk önünde konuşmalarının kendilerine zor gelmediğini belirtmiştir.

Tablo:15 Okulda Düzenlenen(gezi,piknik) Faaliyetler Hakkındaki Öğrenci

Görüşleri

	Evet (Bu faaliyetlere isteyerek katılıyorum)	Hayır (Bu faaliyetlere isteyerek katılmıyorum)	Toplam
N	324	82	406
%	79.8	20.2	100

Öğrencilerin okulunuzda düzenlenen(gezi,piknik) faaliyetlere isteyerek katılıyor musunuz? Sorusuna verdikleri cevaplar tabloda yer almıştır. Veriler neticesinde okulda düzenlenen faaliyetlere isteyerek katılan öğrenci oranı % 79.8 ‘dir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu okulda düzenlenen bu faaliyetlere isteyerek katıldığını belirtmiştir.

Tablo:16 Öğrencilerin Paylaşma Duygularının En Çok Hangi Derste Çıktığı Hakkındaki Düşünceleri

	N	%
Beden Eğitimi	170	41,9
Din Kültürü	11	2,7
Fen Bilgisi	28	6,9
İngilizce	58	14,3
Matematik	31	7,6
Müzik	10	2,5
Rehberlik	28	6,9
Resim	26	6,4
Sosyal Bilgiler	15	3,7
Türkçe	29	7,1
Toplam	406	100,0

Tabloda öğrencilerin paylaşma duygularının en çok hangi derste ortaya çıktığına dair belirttiği dersler yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin %41.9 gibi büyük bir çoğunluğu paylaşma duygularının en çok ortaya çıktığı ders olarak beden eğitimi dersi cevabını vermişlerdir. Diğer derslerin dağılımı ise sırasıyla şu şekildedir; %14.3 İngilizce, %7.6 Matematik, %7.1 Türkçe, %6.9 Rehberlik, %6.9 Fen Bilgisi, %6.4 Resim, %3.7 Sosyal Bilgiler, %2.7 Din Kültürü, %2.5 Müzik dersleridir.

Tablo:17 Öğrencilerin Kendilerini En Rahat İfade Ettikleri Dersi Gösteren Dağılım

	N	%
Beden Eğitimi	154	37,9
Din Kültürü	8	2,0
Fen Bilgisi	33	8,1
İngilizce	24	5,9
Matematik	52	12,8
Müzik	15	3,7
Rehberlik	21	5,2
Resim	6	1,5
Sosyal Bilgiler	22	5,4
Türkçe	71	17,5
Toplam	406	100,0

Öğrencilere kendinizi en rahat ifade edebildiğiniz ders hangisidir? Sorusu sorulmuş, öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar yukarıdaki tabloda yer almıştır. Buna göre öğrencilerden %37.9'u kendilerini en rahat beden eğitimi dersinde ifade ettiklerini belirtmiştir. Diğer derslerin dağılımı ise %17.5 Türkçe,%12.8 Matematik,%8.1 Fen Bilgisi,%5.9 İngilizce,% 5.4 Sosyal Bilgiler, % 5.2 Rehberlik,%3.7 Müzik %2Din Kültürü,%1.5 Resim şeklindedir.

Tablo:18 Öğrencilerin Okuldaki Arkadaşlarıyla Okul Dışındaki Etkinliklere

Katılıp Katılmadığını Gösteren Dağılım

	Evet (Katılıyorum)	Hayır (Katılmıyorum)	Toplam
N	286	120	406
%	70.4	29.6	100

Okuldaki arkadaşlarınızla okul dışında da değişik etkinliklere katılıyor musunuz sorusuna 286 öğrenci (%70.4) evet demiştir, geri kalan 120 öğrenci (%29.6) hayır cevabını vermiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu okuldaki arkadaşlarıyla okul dışında da değişik etkinliklere katılmaktadır.

Tablo:19 Öğrencilerin Beden Eğitiminin Dersinin Sosyal Kazanımları

Hakkındaki Düşünceleri

	Evet (İnanıyorum)	Hayır (İnanmıyorum)	Toplam
N	306	100	406
%	75.4	24.6	100

Beden eğitimi dersinin fizyolojik kazanımların dışında,size ve arkadaşlarınıza sosyal kazanımlar sağladığına inanıyor musunuz diye sorulduğunda öğrencilerin %75.4' lük kısmı evet inanıyorum derken; %24.6'lık kısmı ise inanmadıkları yönünde cevap vermişlerdir.

Tablo:20 Öğrencilerin Yeni Arkadaşlıklar Kurabilme Durumu Gösteren

Dağılım

	Evet (Zorlanıyorum)	Hayır (Zorlanmıyorum)	Toplam
N	95	311	406
%	23.4	76.6	100

Tabloda öğrencilerin yeni arkadaşlıklar kurmakta zorlanıp zorlanmadıklarını gösteren dağılım yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin %76.6 gibi büyük çoğunluğunun yeni arkadaşlıklar kurmakta zorlanmadığı görülmektedir.

Tablo:21 Öğrencilerin Arkadaşlarıyla Sorunlarını Paylaşabilmesine İlişkin

Dağılım

	Evet (Paylaşabiliyorum)	.Hayır (Paylaşamıyorum)	Toplam
N	331	75	406
%	81.5	11.5	100

Arkadaşlarınızla sorunlarınızı rahatça paylaşabiliyor musunuz? Sorusuna öğrencilerin 331 kişisi (%81.5) evet paylaşabiliyorum derken, 75 kişisi (%11.5) hayır cevabını vermiştir

Tablo:22 Beden Eğitimi Dersi ve Faaliyetleri ile Meslek Seçimi İlişkisi

	Evet (Meslek seçimimi etkiliyor)	Hayır (Meslek seçimi etkilemiyor)	Toplam
N	179	227	406
%	44.1	55.9	100

Öğrencilere beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin meslek seçimlerini etkileyip etkilemediğinin sorulduğu soruya % 55.9 oranında hayır etkilemiyor cevabı,%44.1 oranında ise evet etkiliyor cevabı verilmiştir.

Tablo:23 Öğrencilerin Arkadaşları Tarafından Aranılan Birisi Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

	EVET	HAYIR	TOPLAM
N	318	88	406
%	78.3	21.7	100

Arkadaşlarınız tarafınızdan aranan birisi misiniz? Sorusuna öğrencilerin %78.3 gibi bir çoğunluğu evet cevabını vermiştir.%21.7'si ise hayır cevabını vermiştir.

Tablo:24 Öğrencilerin Grup İçinde Kendini İfade Etme İle Düşünceleri

	EVET	HAYIR	TOPLAM
N	332	74	406
%	81.8	18.2	100

Bir gurup içinde kendinizi rahatlıkla ifade edebildiğinize inanıyor musunuz? Sorusuna cevap veren 406 öğrenciden 332'si(%81.2)gibi büyük bir çoğunluğu kendisini grup içinde rahatlıkla ifade edebildiğine inandığı yönünde görüş bildirmiştir.

Tablo:25 Öğrencilerin Verdikleri Kararlarla Arkadaşlarının Fikirlerinin İlişkisi

	Evet (Arkadaşlarımın fikirlerine başvuruyorum)	Hayır (Arkadaşlarımın fikirlerine başvurumuyorum.)	Toplam
N	337	69	406
%	83	17	100

Vereceğiniz kararlarda arkadaşlarınız fikirlerine başvuruyor musunuz?

Sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar tablodaki gibidir. Buna göre öğrencilerin %83 oranında çok büyük bir çoğunluğu verdikleri kararlarda arkadaşlarının fikirlerine başvurduklarını belirtmiştir.

Tablo:26 Beden Eğitimi Dersi İle Öğrencilerin Paylaşma Duygusunun İlişkisini Gösteren Dağılım

	Evet (Paylaşma duygumuz artıyor)	Hayır (Paylaşma duygumuz artmıyor.)	Toplam
N	321	85	406
%	79.1	20.9	100

Öğrencilerin beden eğitimi dersinde paylaşma duygularının artıp artmadığı hakkındaki düşünceleri yukarıdaki tablodaki gibidir. Buna göre öğrencilerin %79.1 oranındaki çoğunluğu beden eğitim dersinde paylaşma duygularının arttığı konusunda görüş bildirmiştir.

Tablo:27 Beden Eğitimi Dersinin Diğer Derslerdeki Başarıya Etkisi Hakkında Öğrenci Görüşleri

	EVET	HAYIR	Toplam
N	257	149	406
%	63.3	36.7	100

Sizce Beden Eğitimi dersleri diğer derslerdeki başarıınızı olumlu yönde etkiliyor mu? Sorusuna öğrencilerin verdiği cevaplar yukarıdaki tablodaki gibidir. Buna göre öğrencilerden %63.3'ü beden eğitimi dersinin diğer derslerdeki başarılarını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Beden Eğitiminin çeşitli tanımlarından da anlaşılacağı gibi beden eğitimi sadece fiziksel gelişimi destekleyen bir faaliyet olarak görmek değil, aynı zamanda ruhsal ve sosyal gelişimi de etkileyen bir faaliyet olarak düşünmek gerekir.

Yaptığımız araştırmada, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim sürecinde beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin bu sürece etkisini incelenmiştir. Bu inceleme ile elde edilen sonuçlar bölümler halinde aşağıda sunulmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %90.1 büyük çoğunluğunun 14 yaşında olduğu saptanmıştır. Bu öğrencilerin 240 (%59.1) tanesi erkek, 166 (%40.9)'sı kız öğrenciden oluşmaktadır. Erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısından daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5'de görüleceği üzere beden eğitimi dersine düzenli katılan öğrenci oranı %95.6'dır. Çok az bir öğrenci ise beden eğitimi dersine düzenli olarak katılamadığını belirtmiştir. Zaman zaman bazı öğrencilerin rahatsızlıklarından dolayı beden eğitimi dersine katılmadıkları bilinmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %90.4'ü gibi çok büyük bir çoğunluğu beden eğitimi dersine katılmaya istekli olduğunu belirtmiştir. Beden eğitimi dersine öğrencilerin olumlu tutum geliştirmeleri dersin verimli işlenmesini sağlayarak öğretmeni de güdüleyebilir (Demirhan ve Altay, 2001:9). Bu oranın yüksek olması dersin amaçlarına ulaşılması açısından da oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ancak tablo 6'da görüldüğü üzere %9.6 gibi bir oranda öğrenci grubu da derse katılmada istekli olmadığını söylemiştir. Carlson (1995), 11-15 yaşlar arası ortaokul öğrencileri ile yaptığı çalışmada beden eğitimi dersini %21 oranında eğlenceli

bulmadıklarını ve olumsuz tutum sergilediklerini belirtmiştir. Bunun nedenine de ilgisiz konu ve materyaller, yetenek yoksunluğu, yarışma ortamları ve ayrımcılık hissinin olduğunu belirtmiştir.

Yapılan ki-kare analiz testi sonucunda ise derse katılmada istekli oran öğrenci grubunun %56.7 ile erkekler, %33.7 ile kızların oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Erkeklerin, kız öğrencilere göre derse daha olumlu tutum beslediği söylenebilir. Beden eğitimi derslerinde erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre kendilerine daha çok oyun alanları bulabilmesinin, bu sonuçta etken bir sebep olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7 ve tablo 8’ de gösterilmiş olan oranlara bakıldığı zaman araştırmaya katılan öğrencilerin %50.5’inin (205) ders dışı sportif faaliyetlere katıldığı ve bu öğrencilerden 200 tanesinin (%97.6) bu faaliyetler aracılığıyla yeni arkadaşlıklar kurduğu sonucu görülecektir. Oldukça önemli bir oranda ders dışı sportif faaliyetlere katılım olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu faaliyetlere katılan öğrencilerin neredeyse tamamı bu faaliyetler aracılığıyla yeni arkadaşlıklar edinmiştir. Buna göre bu faaliyetlerin öğrencilere yeni arkadaşlık ortamı hazırladığı açık bir şekilde görülmektedir. Ancak ilköğretim sekizinci sınıftaki öğrencilerin bir üst eğitim kurumuna geçmek için dersanelere yönelmesi okul saatleri dışında gerçekleşen bu faaliyetlere katılımı olumsuz etkilemektedir. Bu faaliyetler hakkında hem veli ve hem öğrencilerin bilinçlendirilmesi önem arz etmektedir.

Öğrencilerden %82.8’i tablo 9’da görüldüğü üzere beden eğitimi derslerinde kendisini rahatça ifade edebildiği kanısındadır. Bu durum dersin yapısıyla ilgili olduğu kadar, öğretmen ve dersin işleniş ile de ilgilidir. Demirhan’a(2002) göre çağdaş yönetim anlayışına sahip öğretmenler aynı beceri düzeyine sahip gruplardan ziyade sınıftaki her bir bireye öğretmeye çalışırlar. Çağdaş eğitimci genellikle

esnektir. Öğrencilerin ilgilerinin ve heveslerinin gelişmesini sağlayacak derslere yer vererek özgün oyunlar ve etkinlikler yaratabilir.(Demirhan,2002) Kendine uygun etkinlikler bulan öğrenci kendini ifade etme konusunda da daha rahatlayacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerden %80.3'ü beden eğitimi dersleri sayesinde arkadaşlarının bilmediği özelliklerini öğrendiğini söylemiştir (tablo10). Kendilerini rahat ifade etme imkanı bulan öğrenciler kişisel özelliklerini ve yeteneklerini beden eğitimi dersi aracılığıyla daha rahat sergilemekte ve bunun sonucunda da birbirlerinin değişik yönlerini görebilmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerden %63.5'i beden eğitimi dersinin kendilerini sportif branşlara yönlendirdiği kanaatindedir (tablo11). Beden eğitimi dersinin ders dışı sportif faaliyetlere ve spor branşlarına yönlendirdiği saptanmıştır. Özellikle günümüzde gençlerin okul dışındaki zamanlarını zararlı alışkanlıklar kazanabileceği mekanlarda geçirmelerini önlemek için bu tür yönlendirmelerin çok önemli olduğu söylenebilir. Aynı zamanda ülke sporunun gelişmesi adına beden eğitimi dersinin spor branşlarına yönlendirici etkisinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Tablo 12'de Sizce haftalık beden eğitimi ders saati yeterli mi? Sorusuna öğrencilerin verdiği yanıtlar bulunmaktadır. Buna göre öğrencilerden %70'i hayır cevabını verirken, %30'u evet cevabını vermiştir. İlköğretimde beden eğitimi ders saati yeterli olmadığı (Kışalı,1999:48) fikri ankete katılan öğrenciler tarafından da belirtilmiştir. Mevcut beden eğitimi ders saati yapılan değişikliklerle daha azaltılmış olması ise öğrencinin beklentileriyle uyuşmamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin %66'sı (tablo13) okulda düzenlenen etkinliklere (koro,tiyatro,vb.) katılmaktan hoşlandığını söylerken, %79.8'i (tablo15) okulda düzenlenen faaliyetlere(gezi,piknik) isteyerek katıldığını söylemiştir. Bu oranların bu

kadar yüksek olması bu yaş öğrenci grubunun sosyal ortamlarda bulunmaya istekli olduğunu göstermektedir. Bu faaliyetlerin ve etkinliklerin öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenip uygulanması öğrenci katılımını arttırması açısından önemlidir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %50.2'si topluluk önünde konuşmakta zorlanmadığını belirtmiştir (tablo14). Bu oranın sosyal ilişkilere açık olan bu yaş öğrenci grubu için düşük olduğu söylenebilir. Toplumumuzda çoğu kişinin aynı zorluğu yaşadığı düşünülürse, ilköğretim seviyesinde bu sıkıntının giderilmesi oldukça önem kazanacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %41.9'u mevcut gördükleri dersler içinde en çok paylaşma duygusunun beden eğitimi dersinde ortaya çıktığı kanaatindedirler. Tablo 16'da diğer derslerin oranları da yer almıştır. Beden eğitimi dersinin oldukça önemli bir çoğunlukla seçilmiş olması öğrencilere paylaşma ortamı hazırladığını göstermektedir. Paylaşma duygusunun sosyal ilişkiler açısından ne kadar önemli bir kavram olduğunu düşünürsek, beden eğitimi dersinin öğrencilere ne kadar olumlu etkiler yaptığı görebiliriz.

Tablo 17'ye bakıldığında ise ankete katılan öğrenciler gördükleri dersler arasında kendilerini en rahat ifade ettiği dersi yazmışlardır. %36.2 oranındaki öğrenci bu dersi, beden eğitimi dersi olarak göstermiştir. Beden eğitimi dersinin diğer derslerin önüne geçerek daha çok öğrenci tarafından gösterilmesinin nedeni olarak, beden eğitimi dersinin öğrenci başarısından ziyade; öğrencinin gösterdiği gayret ve çabaya endeksli olması söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden %70.4'ü tablo18'de görüldüğü gibi okuldaki arkadaşlarıyla okul dışındaki etkinliklere katıldığını söylemiştir.

Öğrencilerin okuldaki arkadaşlıklarını okul dışında da sürdürdüğünü söylemek mümkündür.

Yapılan araştırmaya katılan öğrencilerden %75.4'ü (tablo19) beden eğitimi dersinin kendilerine fiziksel kazanımları yanında, sosyal kazanımlar da sağladığı kanaatindedir. Bu sonuç öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri ve sosyal kavramları içeren diğer anket sorularına verdikleri cevaplarla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin %76.6'sı(tablo20) yeni arkadaşlıklar kurmada zorlanmadığını belirtirken, %81.5'i(tablo21) arkadaşlarıyla sorunlarını rahatça paylaşabildiğini söylemiştir. %78.3'ü(tablo23) de arkadaşları tarafından aranan birisi olduğunu düşünmektedir. Yine ankete katılan öğrencilerin %83'ü(tablo25) vereceği kararlarda arkadaşlarının fikirlerine başvurduğunu belirtmiştir. %81.8'i(tablo24) bir grup içerisinde kendisini rahat ifade edebildiğini belirtmiştir. Bu oranların yüksek olması öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerine ve arkadaş gruplarına önem verdiğini göstermektedir. Bu veriler ışığında bu yaş öğrenci grubunun sosyal ilişkilerine önem verdiğine ulaşmak mümkün olacaktır. Arkadaş gruplarının bu kadar etkili olduğu bu yaş döneminde çocukların arkadaş seçimi de önem kazanmaktadır.

Beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin meslek seçimlerini etkilemesi hakkında öğrencilerden %55.9'u meslek seçimlerini etkilemediği yönünde görüş bildirmiştir.(tablo22) Bu yaş grubunda meslek seçimi hakkındaki fikirleri ilerleyen zamanlarda değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Buna rağmen bu oranın önem teşkil ettiği düşünülmektedir.

Tablo 27'de ise araştırmaya katılan öğrencilerin %63.3'ünün beden eğitimi dersinin diğer derslerdeki başarılarını olumlu etkilediği fikrinde olduğu görülmektedir. Beden eğitiminin ders içeriği program dahilinde başka derslere,başka

derslerin içeriği de beden eğitimi dersine aktarılabilir.Örneğin, beden eğitimi dersi öğrencilerin fizik dersinde öğrendikleri hareket, kuvvetler, kaldıraçlar ve makineler konusundaki bilgileri kullanabilecekleri bir ortam haline gelebilir. Çeşitli egzersizler yaparken fizikte öğrendikleri pek çok bilginin yaşamlarında hep var olduğunu ve günlük yaşamda hep

işlerine yaradığını ve hareketlerini biçimlendirdiğini görebilirler. Ayrıca, beden eğitimindeki öğrenme süreci öğrencinin egzersizle meydana gelen biyokimyasal değişiklikleri anlamasına, anatomi ve fizyoloji hakkında öğrendiklerinin pekişmesine, matematik dersinden kazandıklarını, beden eğitiminde sarf ettiği eforu hesap etmede ve aldığı sonuçları değerlendirmede kullanmasına ve de sağlık derslerinde iyi beslenmenin önemi konusunda öğrendiklerinin pekişmesine katkıda bulunur (Harrison,Blakemore ve Buck,2001) .

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler aracılığıyla anlaşılmıştır ki; beden eğitimi dersi ve faaliyetleri Yozgat İlinde eğitim-öğretim gören ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim sürecinde önemli bir yer tutmakta ve bu süreci olumlu yönde etkilemektedir.

ÖNERİLER

1. Bu tez çalışması geniş kapsamlı örneklem grubu esas alınarak yapılabilir.
2. Beden eğitimi dersinin amaçlarına tam anlamıyla ulaşabilmesi açısından okuldaki tesis ve araç-gereç eksiklikleri giderilmelidir.
3. Öğrencilerin boş vakitlerini daha nitelikli geçirmeleri sağlamak amacıyla sportif faaliyetlerin tanıtımı ve yönlendirilmesine özen gösterilmelidir.
4. Ülke sporunun gelişmesi açısından beden eğitimi dersinin sportif branşlara yönlendirici özelliği değerlendirmelidir.
5. Öğrencilerin bir üst eğitim kurumuna geçmek için yaşadıkları sınav kaygısı ve dershanelere yönelmeleri ders dışındaki sportif faaliyetlere katılmasında engel teşkil etmektedir. Öğrencilere stres ve kaygıdan uzak tutacak bu faaliyetlere yönelmelerinde rehberlik yapılmalıdır.
6. Öğrencilerin geleceğinden kaygı duyan veliler bu faaliyetlere gereken önemi göstermemektedir. Veliler konuda hakkında bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- ARACI, H. ; **Okullarda Beden Eğitimi**, 1.Basım,Yardımcı Ofset,1998
- ARACI, H. ; **Okullarda Beden Eğitimi**, Bağırhan Yayınevi,Ankara, 1999
- ARACI, H. ; **Okullarda Beden Eğitimi**, Bağırhan Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2000.
- ARACI, H. ; **Okullarda Beden Eğitimi**, Nobel Basımevi, 5. Baskı Ankara,2004
- ASAN, C. ; **Bağımsız Resmi Okullarda İlköğretim Okulu Ve YİBO Rehberlik Faaliyetleri**,Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,Ankara, 1997.
- ATLI, M. ; **Beden Eğitimi ve Spor Teksiri**, Çoğaltılmış Ders Notu, Van 1986
- BAŞARAN, İ. E. ; **Eğitim Yönetimi**, Gül Yayınevi, Ankara 1982.
- ÇON, M. ; YETİM A. ; AĞAOĞLU, S. ; TAŞMEKTEPLİGİL, M. ; **Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde Sportif Aktivitelerin Psiko-Sosyal Uyum Düzeylerine Etkileri, Performans**,C.2, İzmir,1996
- ÇÖNDÜ, A. ; **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.
- DAĞLI, H.; **İlköğretim ve Liselerde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenleri ve İl Merkezinde Lise Öğrenimi Gören Öğrenciler Açısından Ders Dışı egzersiz Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi**, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2001.
- DEMİRHAN, G. ; (2002). **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Niteliklerine İlişkin Görüşler** .Eğitim ve Bilim Dergisi 127 No 123,
- DEMİRHAN, G. ; **Beden Eğitimi; Bir Gelenek mi, Gereksinim mi?** Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi Sayı: 1, 2005

- DEMİRHAN, G. ; ALTAY, F. ; **İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimin İlişkin Tutumları**. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi Sayı: 2, 2006
- DOĞU, G. ; AŞÇI, H. ; YAMAN, H. ; KIRAZCI, S. ; ÖZBEY, S. ; MİRZEOĞLU, D. ; ÇELEBİ, M. ; MİRZEOĞLI, N. ; BAĞIRGAN, T.; **Spor Bilimlerine Giriş** , Bağırğan Yayınevi, Ankara,2003
- DOWNING, J. ; REBOLLO, J.(1999) . Parent's Perceptions of The Factors Essential for Integrate Physical Education Programs.**Remedial and Special Education** ,20 (3).
- DUMAN, S. ; İNAL, A. ; ÖZDEN, T. “**Özel Öğretim Sınıflarında Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri ile Değerlendirilmesi**”, 3. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Olimpik Eğitim ve Spor Kültürü Sempozyumu, Tayyare Kültür Merkezi, Burfaş Ofset Tesisleri, 23-24 Mayıs Bursa,2003
- ERTÜRK, S.; **Eğitimde Program Geliştirme**, 3. Baskı, Spor Kitapevi, Ankara, 1998.
- ERKAL, M. ; **Sosyolojik Açıdan Spor**, Kutsin Yayınevi,1978
- ERKAN, N. ; **Yaşam Boyu Spor**, Boyut yayıncılık, İstanbul,1996
- GÜMÜŞOVA, ; M.. **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu**, TC. Milli Eğitim Bakanlığı, Okul İçi Beden Eğitimi ve Spor; İzcilik Dairesi Başkanlığı, Milli Eğitim Basımevi, 16-18 Aralık 1993, Manisa.
- GÜNIŞIK, E. ; **Temel Eğitim Kavramlarının Açıklanması**, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları 4
- Ankara 1973, s.5
- GÖKMEN, H. Ve diğerleri ; **Psikomotor Gelişim** T.C. Başbakanlık G.S.S.M. Yayınları,Yayın No:139, Ankara,1995

- GÜNEŞ, A. ; **Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**, Pegem Yayıncılık,1. Baskı, Ankara, Şubat 2001.
- GÜNSEL, A ; **İlköğretimde Beden Eğitimi Uygulamaları**, Anı Yayıncılık, Ankara, Mart 2004.
- GÜRAY, E. ; **İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Hakkındaki Düşünceleri ve Beklentileri** adlı Yayınlanmıs Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversite Sos. Bilm. Ens. 2002,
- HAMMER, C. ; **Çocuklarınıza Öğrenmeyi Nasıl Öğretebilirsiniz?** Rota yayınları, İstanbul, 2001.
- HARMANDAR, H. ve diğerleri ; **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**, Alp Ofset, Kütahya,2000
- HARRISON, J.M. ; BLAKEMORE, C.L. ; BUCK, M. ; **Instuctional Strategies For Secondary Schol Physical Education**.Boston,2001
- İLHAN, A. ; **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**, Bursa, 1996.
- KARASÜLEYMANOĞLU, A.; **Yeni Boyutlarıyla Spor**, Engin Yayınları, 3.Baskı, Ankara, 1992.
- KETEN, M.; **Türkiye’de Spor**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1974.
- KİSHALI, N. F. ; **İlköğretimde Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Uygulanabilirliği** , Yüksek Lisans Tezi , Samsun, 1999.
- MANIOS, Y. ; KAFATOS, A. ; Health and Nutrition Education in Elementary Schools. **Public Health Nutrition**, Volume: 2, 14 Mayıs 1999.
- MEB Genelgesi; **Beden Eğitimi ve Spor Yılı**. Sayı: 043/461 Tarih: 04.02.2005
- MEB Genelgesi; **Ders Dışı Eğitim Çalışmaları**. Sayı: 413/17024 Tarih: 24.02.1999

- MEB Tebliğler Dergisi; **Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği**, Şubat 2005 tarih ve Sayı: 2569 , Madde: 35.
- MEB; **2002 - 2003 Öğretim Yılı Spor Yarışmaları Programı**. MEB Yayınları, Baskı 4, Ankara, 2002.
- M.E.B; **İlköğretim Okulları Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları**, İstanbul 1988 s.5
- MEB; **Beden Eğitimi Öğretmen Kılavuzu**, MEB Yayınları İstanbul, 1997.
- MEB; **Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders İçi ve Ders Dışı Çalışmaları Talimatı**, MEB Yayınları, Ankara, 1994.
- MEB; **İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları**, MEB Yayınları Ankara, 1997.
- MEB; **İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**, 02.05.2006.
- National Association for Sport and Physical Education(NASPE), **Movig into the future: national Physical Education Standarts: A Guide to Content and Assessment**. Boston,1995
- NECMETTİN, E. .; **Yaşam Boyu Spor**, Boyut Yayıncılık, İstanbul 1996.
- ÖKMEN, A. Ş. .; **Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum, 2003.
- ÖZTÜRK, Ü. .; **Orta Dereceli Okullarda Beden Eğitimi**, Güven Matbaası, İstanbul, 1982.
- ÖZYİĞİT, C. .; **I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Bildiriler, Paneller, Tartışmalar**, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Okul İçi Beden Eğitimi ve Spor İzcilik Dairesi Başkanlığı, Milli Eğitim Basımevi, 19-21 Aralık 1991, İzmir, ss. 78.

- Resmi Gazete; **Okul Spor Kol Yönetmeliği**, 1981 Tarih ve Sayı: 1750.
- SARI, F. ; **Orta Öğretim Kurumlarında Sportif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Karşılaştıkları Problemlerin Tespitine Yönelik Durum Analizi**, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.
- Sel, Ruhi. **İlk ve Ortaokullarda Beden Eğitimi**, Öğretmen Yayınları, 2. Baskı
- SENEMOĞLU, N. ; **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**, Spot Matbaacılık, Ankara, 1997
- SUNAY, H ; SÖNMEZ, T; **Ankara'daki Orta öğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme** Milli Eğitim Dergisi. Sayı 162 Bahar 2004
- Talim ve Terbiye Kurulu Kararı; **İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi**, 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı karar.
- TAMER, K. ; **Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:101, Eskişehir, 1987
- TOKER, M. ; <http://www.geocities.com/egitimcilersitesi/index.htm>
- YALÇIN, H. ; **Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı**, Güler Ofset, Ankara, 1995
- YAVUZER, H. ; **Çocuk Psikolojisi**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1985.
- YETİM, A. A. ; (2000) Sporun Sosyal Görünümü. **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi. 5** (1).
- YETİM, R.; **Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Mevcut Durumu ve Öğrenci Hizmetleri Yönetimi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001.

EK 1

Bu anket formu, beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişimine etkisini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. İlginize teşekkür ederiz.

M.Buğra Büyüközdemir
Beden Eğitimi Öğretmeni

1.Yaşınız.....

2.Cinsiyetiniz

Bay() Bayan()

3.Beden Eğitimi derslerine düzenli olarak katılıyor sunuz?

Evet() Hayır()

4.Beden Eğitimi derslerine katılmaya istek duyuyor musunuz?

Evet() Hayır()

5.Beden Eğitimi dersi dışında okulda düzenlenen sportif faaliyetlerde bulunuyor musunuz?

Evet() Hayır()

6.Bu faaliyetlere katılıyorsanız bu faaliyetler sayesinde yeni arkadaşlıklar kurabiliyor musunuz?

Evet() Hayır() herhangi bir faaliyete katılmıyorum()

7.Beden Eğitimi derslerinde kendinizi rahatça ifade edebildiğinize inanıyor musunuz?

Evet() Hayır()

8.Beden Eğitimi dersleri sayesinde arkadaşlarınızın bilmediğiniz özelliklerini öğrenebiliyor musunuz?

Evet() Hayır()

9.Beden Eğitimi dersi sizin herhangi bir spor branşına yönelmenizde etkili oldu mu?

Evet() Hayır()

10.Sizce haftalık beden eğitimi ders saati yeterli mi?

Yeterli() Yetersiz()

11. Okulda herhangi bir etkinliğe(koro,tiyatro,gösteri vb.) katılmaktan hoşlanırmısınız?

Hoşlanırım() Hoşlanmam()

12.Topluluk önünde konuşmak size zor gelir mi?

Evet() Hayır()

13.Okulunuzda düzenlenen faaliyetlere (gezi,piknik) isteyerek katılıyor musunuz?
Evet() Hayır()

14. Arkadaşlarınızla paylaşma duygusunun en çok hangi derste ortaya çıktığına inanıyorsunuz?
.....

15 Kendinizi en rahat ifade edebildiğiniz ders hangisidir?
.....

16.Okuldaki arkadaşlarınızla okul dışında da değişik etkinliklere katılıyor musunuz?
Evet() Hayır()

17. Beden Eğitimi dersinin fizyolojik kazanımlarının yanında size ve arkadaşlarınıza sosyal kazanımlar sağladığına inanıyor musunuz?
Evet() Hayır()

18. Yeni arkadaşlıklar kurmakta zorlanıyor musunuz?
Evet() Hayır ()

19.Arkadaşlarınızla sorunlarınızı paylaşabiliyor musunuz?
Evet() Hayır()

20.Beden eğitimi ve sportif faaliyetleri meslek seçiminizi etkiliyor mu?
Evet() Hayır()

21.Arkadaşlarınız tarafından aranan biri misiniz?
Evet() Hayır()

22.Bir gurup içinde kendinizi rahatlıkla ifade edebildiğinize inanıyor musunuz?
Evet() Hayır()

23. Vereceğiniz kararlarda arkadaşlarınızın fikirlerine başvurur musunuz?
Evet() Hayır()

24. .Beden Eğitimi dersleri arkadaşlarınızla paylaşma duygunuzu artırıyor mu?
Evet() Hayır ()

25. Sizce Beden Eğitimi dersleri diğer derslerdeki başarılarınızı olumlu yönde etkiliyor mu?
Evet() Hayır()

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.PGM.0.23.01.02.4 - 4084/102979
Konu : Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına
Dair Esaslar

26/12/2006

ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

GENELGE
2006/97

İlgi: Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar.

Bilindiği gibi, 16/12/2006 tarihli ve 26378 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1/12/2006 tarihli ve 2006/11350 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki ilgi Karar'ın 17'nci maddesinde; "(1) Ders dışı izcilik, beden eğitimi ve spor çalışmaları, halk oyunları ve güzel sanatlarla ilgili dallarda fiilen çalışma yaptıran öğretmenlere; aylık karşılığı ders, ek ders ve hazırlık ve planlama görevi saati sayısına bakılmaksızın, her bir saat çalışma karşılığında gündüz ücreti üzerinden, haftada azami 6 saati geçmemek üzere, her bir ders saati başına 1 saat ek ders ücreti ödenir. Ancak, bir ders yılında bu kapsamda ödenecek toplam ek ders saati sayısı, okulun bir ders yılındaki toplam ders saati sayısının %5'ini geçemez. Bu etkinliklerde görev alacak öğretmenlerde aranacak nitelikler, her bir etkinlik için aranılacak en az öğrenci sayısı ile benzeri diğer hususlar Bakanlıkça belirlenir. Etkinlik programları okul müdürlüklerince hazırlanır ve millî eğitim müdürlüklerince onaylanır.

(2) Vekâleten atananlar dâhil yöneticilere, bu madde kapsamında ek ders görevi verilmez." hükmüne yer verilmiştir.

Bu hükümler, öğrencilerin boş zamanlarının değerlendirilmesinde ders dışında yapılacak eğitim çalışmaları; "izcilik", "beden eğitimi ve spor çalışmaları" ile "halk oyunları" ve "güzel sanatlar" olarak belirlenmiştir. Bu etkinliklerin yürütülmesinde görev alacak öğretmenler ve her bir etkinliğe katılacak en az öğrenci sayısı ile benzeri diğer hususların Bakanlığımızca belirlenmesi, yapılacak etkinlik programlarının ise okul müdürlüklerince hazırlanması ve millî eğitim müdürlüklerince onaylanması öngörülmüştür.

Bu çerçevede, söz konusu etkinliklerde görev alacak öğretmenlerde aranacak nitelikler ile etkinlik türlerine göre her bir etkinlik için aranacak en az öğrenci sayısı, bu Genelge eki "Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına Dair Esaslar"da belirlenmiştir.

Bu kapsamda eğitim kurumu müdürlükleri, okullarında yürütülecek ders dışı eğitim çalışmalarının hangi tür çalışmalar olacağını ders yılı içerisinde saptayarak, bu çalışmaların yürütülmesinde esas olacak programı hazırlayacak ve il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince onaylanmasından sonra yürürlüğe koyacaklardır.

1/3

Bakanlıklar 06648
ANKARA

Tel : 413 18 72
Faks : 425 23 59

e-posta : pgm_mevzuat@meb.gov.tr
İnt.adresi : <http://personel.meb.gov.tr>

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.PGM.0.23.01.02.4 - 4084/102979
Konu : Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına
Dair Esaslar

26/12/2006

Ders dışı eğitim çalışmalarını yürüten öğretmenlere bu çalışmaları karşılığında ödenecek ek ders ücreti, haftada 6 saati ve ilgili okulda bir ders yılında okutulacak toplam ders saati sayısının %5'ini geçemeyeceğinden, hazırlanacak eğitim programlarının bu sınırlılığa olmasına dikkat edilecektir.

Okulun bir ders yılındaki toplam ders saatinin hesaplanmasında, dersler yönüyle herhangi bir sınırlandırma yapılmayacak, o okuldaki her sınıf ve şubede ders programına göre ders yılı içerisinde okutulması gereken tüm derslerin ders saati süreleri toplamı dikkate alınacaktır.

Bu miktar, her bir ders dışı etkinlik için ayrı ayrı değil, o okulda bu kapsamda yapılacak etkinlikler için kullanılabilir toplam ders saati süresi olacaktır. Bu bakımdan, her bir etkinliğin ders saati cinsinden ne kadar bir süreyi kapsayacağı çalışma programlarında gösterilecektir.

Örneğin; onaltı sınıflı ve her sınıfı iki şubeden oluşan bir ilköğretim okulunda tüm derslerden her şubede haftada otuz saat ders okutulduğu varsayıldığında, otuziki hafta sürecek bir ders yılında o okulda $16 \times 2 \times 30 \times 32 = 30720$ saat ders okutulacaktır. Bunun %5'i olan 1536 ders saati, ders dışı eğitim çalışmaları için azami olarak kullanabilecek ve bu kapsamda görev alacak öğretmenlerin tamamı için en fazla bu miktarda ek ders ücreti ödenebilecektir. Öğretmenlere ödenecek birim ek ders ücretinin belirlenmesinde, etkinliğin yürütüldüğü eğitim kurumunda uygulanmakta olan ders saati süresi esas alınacaktır.

Ders dışı eğitim çalışmaları kapsamında ne tür etkinlikler yürütüleceği; ekte bulunan "Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına Dair Esaslar"da konu başlıkları belirlenen alanlar içerisinde kalmak kaydıyla, yürütülecek etkinliğin öğrencilerin eğitimine sağlayacağı katkı, alan dışındaki öğretmenlerin çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarından almış oldukları belgeli eğitimlerinin bu etkinlikleri yürütmelerinde yeterli olup olmadığı ile etkinliklerin öğretmenlerin ilgili müfredatı kapsamında yürütmek durumunda oldukları asli görevleri arasında bulunmaması gibi hususların tümü birlikte göz önüne alınarak, eğitim-öğretimin doğrudan uygulayıcısı olan okul müdürlüklerinin teklifi üzerine ilçelerde ilçe milli eğitim müdürlükleri, illerde ise il milli eğitim müdürlüklerinin takdirinde bulunmaktadır.

Öğrenci sayısının grup oluşturmak için öngörülen asgari sayının altına düşmesi, etkinliklerin amacı dışına çıktığının veya etkinlikten beklenen amaçlara ulaşılmasının mümkün olamayacağının saptanması durumlarında etkinlik derhal durdurulacak ve durdurulduğu tarihten itibaren o etkinlik kapsamında ek ders ücreti ödenmeyecektir. Ayrıca, aynı grup için yürütülen etkinlikte birden fazla öğretmene ek ders görevi verilmeyecektir.

2/3

DAĞIŞMA
444 0 632
H A T T I

Bakanlıklar 06648
ANKARA

Tel : 313 18 72
Faks : 325 23 59

e-posta : pgm_inevzuat@meh.gov.tr
İnt.adresi : <http://personel.meb.gov.tr>

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.PGM.0.23.01.02.4 - 4084 / 102979
Konu : Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına
Dair Esaslar

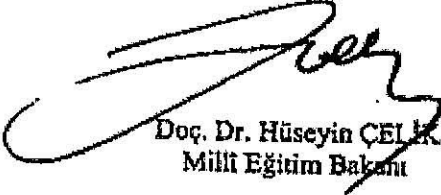
26 / 12 / 2006

Çalışma programları, ilçe/il milli eğitim müdürlüklerince onaylanmadan yürürlüğe konulmayacak ve ödemelerde gündüz öğretimi için öngörülen ücret esas alınacaktır. Hiçbir şekilde çalışma programının yürürlüğe konulmasından önce ve programda gösterilen toplam çalışma saatinin üstünde ödeme yapılmayacaktır. Ders dışı eğitim çalışmalarına ilişkin ek ders ücreti bu kapsamda fiilen yapılan çalışmaya bağlı olarak ödeneceğinden, fiilen çalışma yapılmayan dönemler için öğretmenlere bu kapsamda ek ders ücreti ödenmeyecektir. Dolayısıyla, öğretmenlere bu yönde ek ders ücreti ödemesi yapılırken, haftada 6 saati geçmemek üzere fiilen çalışma yapılan saat sayısı esas alınacaktır.

Yöneticiler olarak asli görevleri gereği yapacakları kontrol ve denetimle bu etkinliklerin olması gerektiği gibi yürütülmesini sağlamaktan birinci derecede sorumlu olan eğitim kurumu müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcılara, yukarıda sözü edilen 17'nci maddenin (2) numaralı fıkrasında da belirtildiği üzere bu kapsamda hiçbir şekilde ek ders görevi verilmeyecek ve ek ders ücreti ödenmeyecektir.

Millî Eğitim Bakanlığının 24/2/1999 tarihli ve 1999/10 sayılı Genelgesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK
Millî Eğitim Bakanı

EK: Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına Dair Esaslar

DAĞITIM:

Gereği:

-Merkez Teşkilatı Birimlerine
-81 İl Valiliğine

Bilgi:

Maliye Bakanlığına

Bakanlıklar 06648
ANKARA

Tel : 413 18 72
Faks : 425 23 59

e-posta : genel_mevzuat@meb.gov.tr
İnt.adresi : <http://personel.meb.gov.tr>

DERS DIŞI EĞİTİM ÇALIŞMALARINA DAİR ESASLAR

SIRA NO	ETKİNLİK ALANI	EN AZ ÖĞRENCİ SAYISI	NİTELİKLER
1	İZCİLİK	12	Millî Eğitim Bakanlığınca verilmiő "İzci Liderliği Sertifikası" bulunan öğretmenler tarafından yürütölür.
2	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÇALIŞMALARI a) Futbol 18 b) Hantbol 14 c) Basketbol 12 d) Voleybol 12 e) Atletizm 12 f) Güreő 10 g) Badminton 8 h) Kros 8 ı) Judo 7 j) Karate 7 k) Tekvando 7 l) Masa Tenisi 6 m) Jimnastik 6 n) Yüzme 6 o) Satranç 6 p) Boks 6 q) Eskrim 6 r) Kayak 6		Beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütölür. Beden eğitimi öğretmeni bulunmaması veya yetersiz olması hâlinde, yan alanı beden eğitimi olan veya yürütölecek etkinliklerle ilgili olarak; kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslara katılarak belge alan ya da ulusal veya ulusal arası düzeydeki yarışmalara sporcu, antrenör, hakem olarak katıldıklarını belgelendiren diğer alan öğretmenleri tarafından da yürütölebilir.
3	HALK OYUNLARI	12	Türk halk oyunları öğretmenleri tarafından yürütölür. Türk halk oyunları öğretmeni bulunmaması veya yetersiz olması halinde, yan alanı halk oyunları olan veya bu alanda beceri, deneyim ve çalışmaları bulunan ve bu durumunu belgelendiren diğer alan öğretmenleri tarafından da yürütölebilir.
4	GÜZEL SANATLAR a) Plastik Sanatlar 1) Resim 2) Heykel 3) Mimari b) Fonetik Sanatlar* 1) Müzik 2) Edebiyat c) Dramatik Sanatlar* 1) Tiyatro 2) Opera 3) Bale 4) Drama 5) Sinema	8	Alanın öğretmenleri tarafından yürütölür. Alanın öğretmeni bulunmaması veya yetersiz olması halinde, yan alanı yürütölecek etkinliğe uygun olan ya da ilgili alanda beceri, deneyim ve çalışmaları bulunan ve bu durumunu belgelendiren diğer alan öğretmenleri tarafından da yürütölebilir.

ACIKLAMA:

- 1) (*) En az öğrenci sayısı, oluőturulacak grup veya çalışma konusuna göre okul müdürlüklerince belirlenir.
- 2) Ders dışı eğitim çalışmaları kapsamında herhangi bir etkinlik alanında en az öğrenci sayısı dikkate alınarak oluőturulabilen grup sayısına göre etkinliği yürütöcek nitelikteki öğretmen sayısının daha fazla olması hâlinde, bu etkinliğin hangi öğretmen veya öğretmenler tarafından yürütölöceği ilgili okulun öğretmenler kurulunca belirlenir.